

A konferencia időpontja és helyszíne: **„Együtt tudunk tenni” Közép-Magyarország Budapest MUOSZ Székház 2014. április 1.**

A konferenciát szervezők neve, email címe: **Tempus Közalapítvány** E-mail: info@tpf.pont.hu

Résztevők száma: 140

1. A konferencia tartalmi összefoglalása a program egyes pontjainak mentén – 2 oldal

Biztos Kezdet Gyerekház műhelyvezetők: Stefánovics Barbara és Suskó Nikoletta, Józsefvárosi Egyesített Bölcsődék

Akora gyerekkor volt fókuszában a munkacsoportunknak. A Józsefvárosban 2004 óta működik Biztos Kezdet Gyerekház, amelyik korábban a VIII. kerület egyik lakótelepi bölcsődéjével közös épületben működött, 2008-tól az EU. támogatási program keretén belül önállóan a Magdolna negyed projekt részeként.

Már a bemutatkozásból is kiderült, hogy a hátrányos helyzetben élő kisgyerekes családok számára óriási segítség, ha a működő intézmény rendszerek közelében lehetnek, így kérdéseikre, kétségeikre könnyebben, biztosabban kapnak választ.

A közös „eset megbeszélések” olyan kis csoportban történtek a workshop második részében, ahol a jogász éppen úgy szerepet kapott, mint az egészségügy különböző képviselői, illetve a szociális terület szakemberei. Nagyon sok ötlet hangzott el, arra, hogyan is lehet megelőzni a korai iskola elhagyást. Abban valamennyi résztvevő megegyezett, hogy többet kell a megelőzésre fordítani, mint azt a jelenlegi helyzetben látjuk.

A szülőkkel történő megbeszélések fontossága lassan bontakozott ki. Ennek legfőbb oka, hogy a szakemberek maguk is nehézségekkel küzdenek, mert nincsenek tiszta, világos módszertani útmutatás. Érdeemes lenne munkacsoportokban célirányosan erről gondolkodni.

Nagyon hasznos információt kaptak a résztvevők új pályázati lehetőségekről, amelyek állami és civil szervezet számára egyaránt nyitva állnak és kifejezetten a korai iskola elhagyás rizikó csoportjainak segítésére valók.

Valamennyi szakember megegyezett abban, hogy minél korábban kapnak szociális és oktatási támogatást a hátrányos helyzetben élő családok, annál kisebb a rizikó a korai iskola elhagyásra. Ugyanakkor is az is nyilvánvalóvá vált, hogy amennyiben már megtörtént az iskola elhagyás, az érintett nagyon fiatal szülőkhöz talán könnyebben juthatunk el, ha a gyerekeiken keresztül közelítünk. Ehhez viszont sokkal rugalmasabb, személyre szabottabb programokra van szükség.

A gyerekházak erre lehetnek alkalmasak, amennyiben szélesebb körben tudnak róla a szakemberek és a döntéshozók.

Megtartó közösség építése az Óbudai Nagy László Általános Iskola tagintézményében iskolapszichológusok közreműködésével műhelyvezetők: Kiss Nóra pszichológus, Ónodi Livia család- és gyermekvédelmi szakértő

Az Óbudai Nagy László Általános Iskola tagintézményében kislétszámú osztályok működtek olyan gyerekek ellátására, akiknek tanulási, magatartási, beilleszkedési nehézségei, vagy halmozottan hátrányos helyzete miatt iskolai eredményessége egyéni bánásmódot és különleges gondozást igényel.

Az iskolában a konfliktusok és az agresszió napi szintű jelenségek, a deviancia több formája jelen van, a tanulmányi teljesítmény átlaga alacsony. A fluktuáció mind a tanulók, mint a pedagógusok körében nagyon nagy. Az iskolaelhagyás napi szintű probléma.

Néhány évvel ezelőtt az iskolában dolgozó iskolapszichológusok (Kiss Nóra, Füredi Krisztián, Gyimesi Szilvia) a tanulók egyéni megsegítése mellett olyan megoldásokat kerestek, amelyek a szervezet, a közösség szintjén történő beavatkozással lehetnek hatékonyak az iskolaelhagyás prevenciójában. A gyermekvédelmi felelőssel (Ónodi Livia) együttműködve több olyan programot dolgoztak ki és valósítottak meg, amely az iskola egészének bevonásán alapult. Ezek a programok a résztvevőktől jelenlétet, időt, erőfeszítést, kreativitást igényeltek. Céljuk az volt, hogy a közösségi tevékenység formájában megvalósuló programok során a tanulók, a tanárok számára biztosítsák a személyes hatékonyság átélésének lehetőségét, és közben egyáltalán nem mellesleg fejlődjön teljesítménymotivációjuk, kapcsolatrendszerük, kötődésük az adott intézményhez, iskolai élethez, és önbizalmuk, hitük abban, hogy amit tesznek, az eredményre vezet.

A workshop három különböző program rövid bemutatására és elemzésére épült : osztályfilm, vacsoracsata és egészségnap kerültek terítékre. A műhelyvezetők bemutatták azt a környezetet, amiben a munkára sor került, ismertették a programok lényegét, rövid filmrészletek levetítésével bepillantást engedtek a történésekbe, a megvalósítás légkörébe és konkrétumaiba, majd elemezték a programok hatásait a részvétel, a visszajelzések és az utólagos történések alapján.

Az osztályfilm program során az iskola összes osztálya készített egy-egy filmet, majd egy gálaműsor keretében valamennyit közösen végignézték, és díjak odaítélésére, kiosztására („Oscar”) került sor. Előre meg volt szabva a filmek témája („az igaz barátság”) és néhány olyan tartalmi elem, amelyet kötelező volt felhasználni (pl. bizonyos mondatok), azonban az osztályok önálló feladata volt mind a témák kidolgozása, mind a forgatókönyv megírása, a díszletek, jelmezek elkészítése, a jelenetek eljátszása és felvétele. A filmkészítés lehetőséget adott arra, hogy a gyerekek az őket foglalkoztató problémákat jeleníthessék meg, és az azokkal való megküzdésen munkálkodjanak a jelenetek kidolgozása során.

A vacsoracsata az ismert tévéműsor mintáját követve osztályok közötti kölcsönös megvendéglésből, és egy záró iskolavacsorából állt. A minimális anyagi ráfordítással készülő ételek (pl. krupplis tészta) apropóján keresztül az együttműködés, a vendéglátás, általánosabban a társas kapcsolatok kultúrájának fejlesztése, az adás-kapás, az önzetlenség örömeinek megélése volt a lényegi mozzanat, amiben a tanulók és a tanárok egyaránt lelkesen vettek részt. A pedagógusoknak lehetősége nyílt felfedezni egyes gyerekek korábban nem ismert erősségeit is, a közösségeknek pedig átélni az együttes élmény megerősítő hatásait.

Az egészségnap program is majdnem egy egész tanéven át tartott : egész napos rendezvények sorozatából állt, melyek mindegyike különböző testi és lelki egészség védelmét, korrekcióját szolgáló eljárásokkal, technikákkal való ismerkedést szolgált. A programnak elsősorban ismeretterjesztő, tapasztalatszerző és szemléletformáló hatásait lehetett észlelni.

A workshop résztvevőinek kérdései alapján megismerhettük a programok kialakulásának hátterét : az intézmény hozzáállását, az előmunkálatokat, a családokkal, más intézményekkel való együttműködés erőfeszítéseit. Ennek kapcsán többen ismertettek saját iskolájukban, személyes környezetükben lezajlott

Az egész életen át tartó tanulás programja

sikeres kezdeményezéseket. Zárásként a jelenlévők az elhangzottak inspirációja nyomán keletkezett ötleteket hordták egy csokorba: mi minden jöhet szóba, ami segítheti azt, hogy a tanulók úgy érezhessék érdemes iskolába járni, jó ott lenni, és eredményre vezethet az ott tanúsított erőfeszítés.

„Ez neked is probléma?” – betekintés a fórum színházi módszer alkalmazásának lehetőségeibe
műhelyvezetők: Benedek György és Komjáthy Zsuzsanna, Artemisszió Alapítvány 1085 Budapest, Pál utca 6. fszt.4. www.artemisszio.hu artemisz@artemisszio.hu

Az Artemisszió Alapítvány csökkenteni szándékozik a 13-16 évesek körében a korai iskolaelhagyás kockázatát. Rövid prezentáció segítségével Komjáthy Zsuzsanna bemutatta a folyamatot, ahogyan eljutottak idáig és a FOTEL projekt lényegét. <https://www.youtube.com/watch?v=xzvUQKYc9Q0> rövidfilm részleteivel illusztrálta a Fórum színház munkáját. Ezt a rövidfilmet a plenáris ülésen láthatták a résztvevők. A két éves programban öt ország vesz részt. A módszer lényege a kritikus incidens keresése, az interjúkészítés, a tanárok felkészítése, a szülők bevonása. Az érintett gyerekeknek táborot, szakkört, szerveztek, egy előadást már bemutattak. Megtudhattuk, hogy tanári kézikönyv készült, olyan tanárok és az oktatásban dolgozó szakemberek részére, akik a korai iskolaelhagyás problémájában érintett fiatalokkal foglalkoznak. A nemzetközi kutatás és a kísérleti műhelymunka során szerzett tapasztalatok egy nemzetközi tanárképzés programjának és anyagának alapjául szolgálnak. A tanárképzésre az Erasmus+ program keretében lehet jelentkezni. A közeljövőben egy konferenciát is rendeznek a témáról.

A Fórum színházról néhány gondolatot Benedek Györgytől hallhattunk: Kísérleti műhelymunkájuk a diákok egy kiválasztott csoportjával folyik, akik a Burattino Iskola növendékei, a korai iskolaelhagyás témáját járják körül saját, egyéni történetek felhasználásával. Ezután Gabi lett a főszereplő, történetét hat rövid jelenetben ismerhettük meg. A következő részben a jeleneteket újra játszották a szereplők, de a közönség tapssal leállíthatta és megváltoztathatta a jelenetet. Feltétel csupán az volt, hogy csak Gabi szempontjából lehet változtatni, akár be is lehet ülni a helyébe, ezt néhányan meg is tették. A változtatásokra a többi szereplő rögtönözve reagált. Gabi történetének előre látható következménye a korai iskolaelhagyás lesz. A Nyírségből egy elit gimnázium kiközösítő, és nagyon összetartó osztályába kerülő kamasz nem találja a helyét. Bár otthon sikeres focista volt, itt gyenge tanulmányi eredményével, sajtáságosan rendetlen öltözetével és nem rendezett otthoni körülményeivel kilóg a sorból. Osztályfőnöke is elfogult a többiekkel, a tanárok közül csak ketten gondolnak róla mást, de igazán nem állnak ki érte. Apja, miután munkanélküli lett otthon, itt rengeteget dolgozik és részéről ennyi elég is, amit tehet a családjáért. Anyjával jó a viszonya, de kommunikációjuk inkább csak a konfliktusok rövid leereaglására korlátozódik. A szülők, minden alkalmat megragadnak a veszekedésre, húga az ő kegyeiket keresi. A résztvevők minden jelenethez több ötletet is felkínáltak, a szereplők azonban jobbra ellenálltak és egyik sem lett igazán sikeres. A végső kimenetnél kapott Gabi két hónap próbaidőt az igazgatótól, de nem gondoltuk, hogy ez jó kimenetet biztosít. Valamennyire az apa-fiú kapcsolatot, a szülők viszonyát és a hozzáállásukat is sikerült javítani.

2. Legfontosabb következtetések a konferencián elhangzottak alapján a korai iskolaelhagyás témájában – 1 oldal

Konferenciánk workshop-os részével az volt a célunk, hogy olyan metszetet mutassunk be a hazai gyakorlatokból, amivel a prevenciótól eljutunk az érintett korosztály valós problémájának egyfajta megközelítéséig. A plenáris ülés beszámolója után úgy értékeltük, hogy tervünk sikerült és a résztvevők érezhették, hogy miért fontos az együttműködés. Kiemelten kezeltük a prevenciót, amelyre adott a lehetőség a korai fejlesztés lehetőségével, a Biztos Kezdet Házzal, a pedagógiai szakszolgálatok szolgáltatásainak igénybevételével. Ahhoz, hogy ezeket a lehetőségeket ismerjék és

használják a rászorulókat mindenkinek tudnia kell róluk, akivel találkoznak, pl. gyermekorvos, védőnő, bölcsődei gondozók, óvónők, pedagógusok, gyermekvédelmi, családgondozó, gyámügyi, szociális területen dolgozó szakemberek. Valamennyi szakember megegyezett abban, hogy minél korábban kapnak szociális és oktatási támogatást a hátrányos helyzetben élő családok, annál kisebb a rizikó a korai iskolaelhagyásra. Ugyanakkor az is nyilvánvalóvá vált, hogy amennyiben már megtörtént az iskolaelhagyás, az érintett nagyon fiatal szülőkhöz talán könnyebben juthatunk el, ha a gyerekeiken keresztül közelítünk. Ehhez viszont sokkal rugalmasabb, személyre szabottabb programokra és szemléletformálásra van szükség. Ezt strukturált szakmaközi továbbképzéssel, új ismeret átadással érhetjük el.

Prevenációs módszertani útmutató kidolgozása kellene ahhoz, hogy a szakemberek hatékonyabban segíthessék a rizikó csoportba tartozó fiatalokat.

Az iskolapszichológusok újszerű szerepét ismerhettük meg a második csoportban, az ötlet megvalósítható lehet hasonló problémákkal küszködő intézményeknek. A drámapedagógia módszereivel megoldható ötlet a fórumszínház is. Nagyon aktivizálta a jelenlevőket a történet és a módszer. Felmerült néhány pedagógusban, hogy ilyen nem történik a valóságban, amit a diákok azonnal megcáfoltak, a saját példájukkal. Feltűnő volt az is, hogy a szereplők hajthatatlannak mutatkoztak a kiközösítés megváltoztatásával kapcsolatban. Olyan mélyen érinthette őket a saját élményük, hogy nem hisznek már a többség megváltoztathatóságában. Érdekes erre is odafigyelni. Igaz, hogy itt korlátozva volt a változtatás lehetősége, és ez is okozhatta.

1. sz. Melléklet – A konferencia programja

9.30-9.40 Megnyitó

Juhász Judit, projektkoordinátor, Tempus Közalapítvány

9.40-9.50 Köszöntő

Tordai Péter, igazgató, Tempus Közalapítvány

9.50-10.20 Felvezető előadás - A szektorközi együttműködés fontossága

Juhász Judit, Mihályi Krisztina, projektkoordinátorok, Tempus Közalapítvány

10.20-11.00 Hazai és nemzetközi jó példák a korai iskolaelhagyás témájában

Mártonfi György, Oktatáskutató- és Fejlesztő Intézet

Bognár Mária, Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közhasznú Nonprofit Kft.

11.00-11.30 Kávészünet

11.30-13.30 Mitől igen, mitől nem? – jó gyakorlatok bemutatása három (párhuzamosan futó) műhelymunka keretében

- A) Biztos Kezdet Gyerekház program gyakorlata – a megelőzés fontossága
műhelyvezetők: Stefánovics Barbara és Suskó Nikoletta, Józsefvárosi Egyesített Bölcsődék, Biztos Kezdet Gyerekház
- B) Megtartó közösség építése az Óbudai Nagy László Általános Iskola tagintézményében iskolapszichológusok közreműködésével
műhelyvezetők: Kiss Nóra pszichológus, Ónodi Livia család- és gyermekvédelmi szakértő
- C) „Ez neked is probléma?” – betekintés a fórum színházi módszer alkalmazásának lehetőségeibe
műhelyvezetők: Benedek György és Komjáthy Zsuzsanna, Artemisszió Alapítvány

13.30-14.30 Ebéd

14.30-15.00 Közkincs - Műhelyvezetők beszámolója a műhelymunkákról

15.00-15.30 Kulcstényezők a korai iskolaelhagyás megelőzéséhez
Szegedi Eszter, csoportvezető – Tudásmenedzsment csoport, Tempus Közalapítvány

15.30-15.35 A konferencia zárása